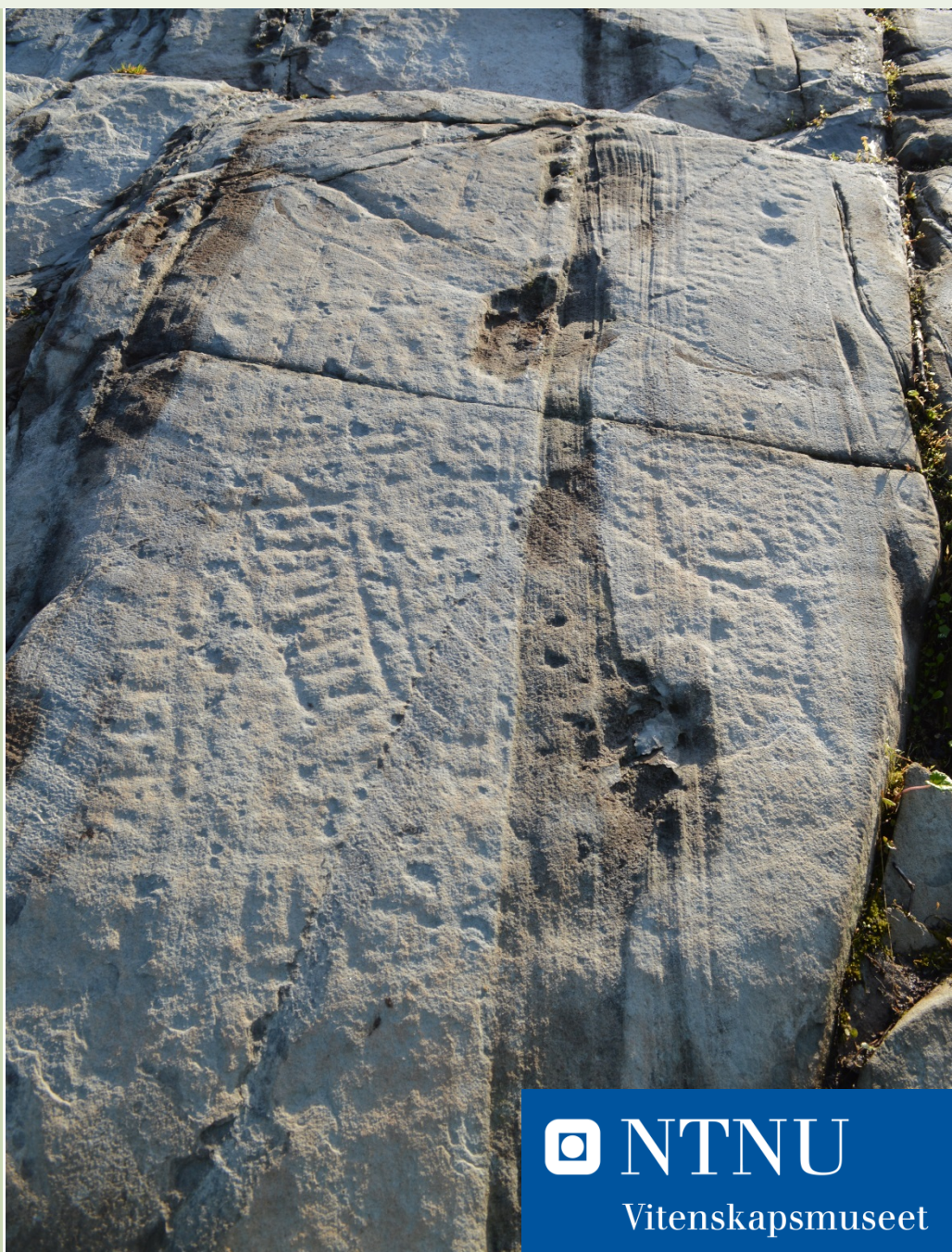


Lene Vestrum Kirkhus og Heidrun M. V. Steberggløkken

Dokumentasjon av helleristninger, Skatval IV, Lisbetberget, Stjørdal, Nord-Trøndelag

**NTNU Vitenskapsmuseet
arkeologisk rapport 2017-9**



NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2017:9

Lene Vestrum Kirkhus & Heidrun Stebergløkken

**Dokumentasjon av helleristningsfelt Skatval
IV, Lisbetberget, Stjørdal kommune, Nord-
Trøndelag**

NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport

Dette er en elektronisk serie fra 2014. Serien er ikke periodisk, og antall nummer varierer per år. Rapportserien benyttes ved endelig rapportering fra prosjekter eller utredninger, der det også forutsettes en mer grundig faglig bearbeidelse.

Tidligere utgivelser: <http://www.ntnu.no/vitenskapsmuseet/publikasjoner>

Referanse

Kirkhus, Lene V. og Heidrun Stebergløkken 2017: NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2017/9. Dokumentasjon av helleristningsfelt Skatval IV, Lisbetberget, Stjørdal kommune, Nord-Trøndelag

Trondheim, november 2017

Utgiver

NTNU Vitenskapsmuseet
Institutt for arkeologi og kulturhistorie
7491 Trondheim
Telefon: 73 59 21 16/73 59 21 45
e-post: post@vm.ntnu.no

Ansvarlig signatur

Bernt Rundberget (Instituttleder)

Kvalitetssikret av

Ellen Grav Ellingsen (serieredaktør)

Publiseringstype

Digitalt dokument (pdf)

Forsidefoto

Helleristninger i morgensol, seksjon A. (Da61947_79) Foto: Lene Vestrum Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet

www.ntnu.no/vitenskapsmuseet

ISBN 978-82-8322-117-6
ISSN 2387-3965

Sammendrag

Lene V. Kirkhus og Heidrun Stebergløkken 2017: NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2017:9. Dokumentasjon av helleristningsfelt Skatval IV, Lisbetberget, Stjørdal kommune, Nord-Trøndelag

Sensommeren 2017 gjennomførte NTNU Vitenskapsmuseet en dokumentasjon av helleristningsfeltet Skatval IV. Feltet ble tilfeldig oppdaget under forberedelse av eksamen i sprenging ved Ole Vig videregående skole.

Feltet ligger på gården Skatval østre del av Skatvalhaløya. Det er tidligere påvist 3 hellereistningsfelt på gården tidligere. Skatval IV ligger i en slak vestvendt skråning, 121 moh. Det ble dokumentert en 18 båtfigurer og 30 tydelige skålgroper, samt 5 utydelige skålgroper, det ble også dokumentert 2 spiraler, 1 «solfigur», 2 fotsåler, 1 dyrefigur, 1 båt/dyrefigur med og 1 håndfigur.

Lokaliteten består av 4 flater (seksjoner) med helleristninger.

Nøkkelord: Helleristning – bergkunst– dokumentasjon – bronsealder - Skatval

Kirkhus, Lene V. & Heidrun Stebergløkken, NTNU Vitenskapsmuseet, Institutt for arkeologi og kulturhistorie, NO-7491 Trondheim

Summary

Lene V. Kirkhus og Heidrun Stebergløkken 2017: NTNU Vitenskapsmuseet arkeologisk rapport 2017:9. Dokumentasjon av helleristningsfelt Skatval IV, Lisbetberget, Stjørdal kommune, Nord-Trøndelag

In august 2017, The Museum of Natural History and Archaeology conducted a documentation project at the rock art site Lisbetberget Skatval IV in Nord-Trøndelag (Askeladden ID 220177). The carvings consisted of 18 ships, 2 spirals, 35 cup marks, 5 of the cup marks where fragmentary, 1 "sun figure", 2 footprints and an animal figure, 1 animal/boat figure connected to a spiral, 1 handfigure . The carvings are located on a west faced panel at rock outcrops. The documentation of the rock art where documented by tracing, frottage and photogrammetry.

Key words: Rock art – Rock carvings – documentation - Skatval - Stjørdal

Kirkhus, Lene V. & Heidrun Stebergløkken, NTNU University Museum, Department of Cultural History and Archeology, NO-7491 Trondheim

Arkivreferanser

Dokumentasjon av helleristningsfelt Skatval IV, Lisbetberget, Stjørdal kommune, Nord-Trøndelag

AskeladdenID	220177
Journalnummer (ePhorte)	2017/1359
Fotonr	Da61967
Kalkering	Lisbetberget A: Da61958 642 Lisbetberget B: Da61959 643 Lisbetberget C: Da61960 644 Lisbetberget D: Da61961 645
Frottage	Lisbetberget A: Da61962 646 Lisbetberget B: Da61963 647 Lisbetberget C: Da61964 648 Lisbetberget D: Da61965 649
Fotogrammetri	Da61973
Dronefoto	Da61974
Fylke	Nord-Trøndelag
Kommune	Stjørdal
Gårdsnummer/bruksnummer	41/42, 41/14, 42/1
Gårdsnavn	Skatval, Skatvold søndre, Kirkeskatval
Lokalitet	Lisbetberget Skatval IV
Anlegg	Bergkunst
Datering	Bronsealder

Innhold

Sammendrag	3
Summary	4
Arkivreferanser	5
1. Innledning	8
1.1. Områdebeskrivelse	8
1.2. Tidligere tiltak/ dokumentasjon og skjøtsel	11
2. Bakgrunn for undersøkelsen	12
2.1. Tid, deltagere	12
2.2. Problemstillinger	12
2.3. Metode	13
2.4. Dokumentasjon	13
3. Undersøkelsen	15
4. Resultat	17
4.1. Generelt om bergkunst	17
4.2. Skatval IV/ Lisbetberget	18
1.1.1 Seksjon A	21
1.1.2 Seksjon B	26
1.1.3 Seksjon C	30
1.1.4 Seksjon D	31
5. Referanser	33
Vedlegg	34

Figur 1 Oversiktskart over Skatval og Lisbetberget.....	8
Figur 2 Oversiktsfoto over Lisbetberget.....	9
Figur 3 Dronefoto tatt mot sør. Skatval kirke og E6.....	10
Figur 4 Oversikt over seksjonene	15
Figur 5 Utsnitt fra kalkering og frottage, kalkering er lagt oppå frottagen.....	16
Figur 6 Resultat av fotogrammetri av hele bergflaten på Lisbetberget.....	16
Figur 7 Lisbetberget før opprensing	18
Figur 8 Seksjon A: Helleristninger i morgenlys.....	19
Figur 9 Resultat av fotogrammetri	20
Figur 10 Sett mot øst	21
Figur 11 Teoretisk klassifikasjonsskjema.....	22
Figur 12 Båtfigurer på henholdsvis Arnstad II, Røkke III og Lisbetberget.....	22
Figur 14 Båtfigurer dokumentert ved kalkering på seksjon A.....	23
Figur 15 Båtfigurene på seksjon A nummerert med røde tall.....	24
Figur 16 Frottage av båt/ dyrefigur	25
Figur 17 Når en snur bildet og ser figuren mot nord, kan det se ut som en båtfigur	25
Figur 18 Båt/dyrefiguren på Lisbetberget har en viss likhet med figuren funnet på Røkke VII.....	26
Figur 19 Seksjon B ferdig rensset, sett mot NV	26
Figur 20 Tydelige huggespor på fotsålen på seksjon B.....	27
Figur 21 Skålgroper med en renne mellom.....	28
Figur 22 Kalkering av seksjon B.	29
Figur 23 Seksjon C, sett mot øst.....	30
Figur 24 Seksjon D klart for kalkering.....	31
Figur 25 Kalkering og frottage	32

1. Innledning

Følgende rapport omhandler dokumentasjon av bergkunstlokaliteten Skatval IV/ Lisbetberget i Stjørdal kommune i Nord-Trøndelag. Dokumentasjonen er finansiert gjennom Riksantikvarens bevaringsprogram for bergkunst (BERG).

1.1. Områdebeskrivelse



Figur 1 Oversiktskart over Skatval og Lisbetberget. Utarbeidet av Kristin Eriksen, NTNU Vitenskapsmuseet

Lokaliteten Skatval IV/ Lisbetberget (Askeladden ID 220177) ligger på eiendommen Kirkeskatval Gnr/bnr 41/1, og sikringssonen går inn på gården Skatval (41/1) og Skatvold Søndre (41/14). Lokaliteten ligger på en bergknaus i et område som blir benyttet som dyrka mark.



Figur 2 Oversiktsfoto over Lisbetberget (Da61974) Foto: Kristin Eriksen, NTNU Vitenskapsmuseet

Bergflaten på Lisbetberget skrå mot vest, mens det i den sørlige del av lokaliteten skrå noe brattere mot sørvest. Fra lokaliteten har en god utsikt sør og sørvest mot Stjørdalen.

Lokaliteten er ligger på den nordøstre del av Skatval halvøya og ligger 121 m.o.h.

Omtrent 400 meter sørøst ligger Skatval kirke, og like øst for berget ligger E6 som går i nord-sørlig retning. I vest er det en skogkledt ås.



Figur 3 Dronefoto tatt mot sør. Skatval kirke og E6 (Da61974) Foto: Kristin Eriksen, NTNU Vitenskapsmuseet

400 meter lengre øst ligger Forbordfjellet, ved foten av fjellet er bergkunstfeltet Skatval I. Det er registrert 3 bergkunstfelt på gården tidligere; Skatval I, II og III. Skatval III er ikke gjenfunnet, og det er mulig gått tapt i forbindelse med veibygging. På Skatval gård ble de første helleristningsfeltene kjent på 1930-tallet.

Inntil 2001 er det dokumentert hele 43 bergkunstlokaliteter på Skatvalhalvøya. Den generelle trenden er at disse ligger på høydedrag i landskapet, og de fleste ligger samlet i grupper på sentrale deler av odden (Sognnes 2001).

I tillegg til de mange bergkunstfeltene, finner man på Skatval den høyeste funnfrekvensen fra bronsealder i Stjørdal kommune (Grønnesby 1998:23). Det er det registrert en rekke kulturminner, og løsfunn. På gårdene Bjørkmoen, Alstad Vestre og Røkke Nordre er det gjort funn av en flintskrapere typologisk datert til eldre steinalder. Det er gjort en rekke funn av steinøkser på Skatvalhalvøya. På Hegge ble en det i 1922 gjort en arkeologisk undersøkelse av en boplass under en heller. I kulturlagene ble det gjort funn av 3 begravelser. Med i graven fikk de døde med seg 3 forseggjorte fiskekroker av bein som typologisk er datert til bronsealder. På Skjervold ble det gjort funn av gravrøys med en hellekiste i senter. Den ene gravhellen hadde helleristning. Det er gjort en rekke funn av bronsegjenstander i 2 gravrøyser på Røkke Søndre (Aasvang 2005:75-79). Celter (hul øks) har blitt funnet på gårdene Skatval og Auran (Grønnesby 1998:23)

I Aslak Bolt er Skatval nevnt i forma *Skatwala*; hvor *Skatvållir* / *Skatavållir* trolig er den opprinnelige forma av gårdsnavnet. Første leddet, *Skat*, blir også brukt i moderne språk, og betyr «toppende på tre». Dette kan ha betydning som verbet *Skata* som betyr «smalne av mot enden. Andre ledd av navnet, *Val* (*Vål*), kan stamme fra ordet *Våll* som i gårdssammenheng betegner jord som har blitt ryddet ved brenning. Det er trolig høyden gården ligger på som har gikk gården navnet (Dalen 2005:252).

1.2. Tidligere tiltak/ dokumentasjon og skjøtsel

Bergknausen har inntil 2016 vært uberørt og dekt av torvlag og vegetasjon.

Etter avtale med grunneier hadde Ole Vig videregående skole tillatelse til bruke område til øvelsesområde for undervisning i anleggsbransjen. For å klargjøre berget for eksamensoppgave i sprenging hadde torv og vegetasjon blitt fjernet med gravemaskin, og det ble påbegynt boring i bergmassen for klargjøring til å legge sprengstoff. Bergkunsten ble oppdaget ved en tilfeldighet av en lokal beboer, som straks meldte om funnet til Stjørdal museum. Arbeidet ble umiddelbart stanset, og det ble foretatt en befaring av Helle Vangen Stuedal ved Stjørdal museum Værnes (Rapport 30.05.16). Det ble også gjort funn av en kokegrop som ble snittet av maskin ved avdekkingen av bergkunstfeltet (ID 220177-4). Bergkunsten på Skatval IV/Lisbetberget er ikke tidligere kjent.

2. Bakgrunn for undersøkelsen

Lokaliteten har ligget åpen siden helleristingene ble oppdaget i 2016, og det er viktig å få dokumentert bergkunsten nå når bergflaten er åpen og før vegetasjon gror seg til. Dette for å få dokumentert motivene før ytre påvirkning skader ristningene/huggespor ytterligere.

2.1. Tid, deltagere

Dokumentasjon foregikk i perioden 07. August - 18. august 2017. Prosjektleder var Heidrun M. V. Stebergløkken, feltleder Lene Vestrum Kirkhus. Det ble til sammen brukt 20 dagsverk på undersøkelsen.

2.2. Problemstillinger

Dokumentasjonen av bergkunsten Skatval IV/ Lisbetberget går under Riksantikvarens Bevaringsprogram for bergkunst (BERG). Da det på 1990-tallet ble oppdaget at mange av lokalitetene var skadet som følge av naturlig nedbrytningsprosesser og som følge av menneskelig aktivitet, ble det satt i gang tiltak for å dokumentere og sikre bergkunstheltene (www.riksantikvaren.no 2017).

Formålet med BERG er å sikre og dokumentere bergkunsten, samt gjøre dokumentasjonen tilgjengelig for publikum. Et utvalg av feltene vil med et langtidsperspektiv bli skjøtslet og tilrettelagt for publikum, mens de øvrige felt som blir dokumentert vil bli tilgjengelig digitalt.

«Gjennom bevaringsprogrammet blir bergkunsten dokumentert ved hjelp av ulike metoder som for eksempel fotografering, avteikning og tilstandsregistrering. Som ein del av programmet blir det også arbeidd med å utvikle nye dokumentasjonsmetodar. Data om bergkunsten skal gjerast tilgjengeleg i kulturminnedatabasen Askeladden. For utvalde lokalitetar blir det laga skjøtselsplanar som skal sikre at bergkunsten blir tatt vare på i eit langsiktig perspektiv. I tillegg til vegetasjonsskjøtsel, blir lokalitetane også sikra gjennom andre former for skjøtsel/sikring som frostsikring, vasking og reinsking av bergflatene.» (Riksantikvaren 2016)

Ved dokumentasjon vil en få samlet inn informasjon om hvilke figurer som er på bergflaten og omfang, men også tilstanden på bergflaten og bergkunsten. De dokumenterte lokalitetene vil bli registrert i bergkunstkatalogen ved NTNU Vitenskapsmuseet, kulturminnebasen «Askeladden», og i digitale rapportssamlinger ved landsdelsmuseene.

Lokaliteten er ikke tiltenkt for tilrettelegging. Figurene er ikke synlige i vanlig dagslys og har en lav formidlingsverdi, og forvitningsgraden på berget er av en slik art at feltet bør ligge beskyttet ved permanent tildekking.

Hovedmål for dokumentasjonen er å sikre og foreta en grundig dokumentasjon av bergkunsten. Bergkunsten på Skatval IV vil dermed være tilgjengelig digitalt for publikum.

Med bakgrunn i at hovedmålet er sikring gjennom dokumentasjon ble det besluttet å bruke flere metoder. Både for å sikre figurinformasjon, sprekker/skader i berget og formen av berget. Det ble derfor besluttet å gjøre både nattlysing med påfølgende kalkering, frottage og digital dokumentasjon gjennom foto og fotogrammetri. Gjennom fotogrammetri kan man hente ut 3D-modeller som viser bergstrukturen og eventuelle huggespor, men det er også en mulighet å gjøre mer både formidlingsmessig og forskningsmessig med bakgrunn i det innhentede materialet i etterkant av dette arbeidet.

2.3. Metode

Undersøkelsen besto i å dokumentere nyoppdaget bergkunst. Motivene som ble oppdaget i 2016 har ikke blitt dokumentert. Vegetasjon ble fjernet for hånd, og jord ble børstet bort med myk børste. For å avgrense feltet ble det avdekket noe torv som lå tett inntil ristningsfigurer.

2.4. Dokumentasjon

Bergkunsten ble dokumentert ved hjelp av tradisjonelle dokumentasjonsmetoder; nattlysning, kalkering og frottage. Bergkunsten ble også dokumentert digitalt ved bruk av foto og fotogrammetri.

Nattlysning: Det har vist seg nyttig å benytte seg av en nattlysning av et felt for å best mulig kunne oppdage bergkunst/huggespor i berget. Lykter gjør det mulig å kontrollere lysforholdene, slik at alle detaljer fra figuren blir dokumentert. En bruker oljefritt kritt for å markere etter huggesporene på figurene.

Kalkering: Dette blir gjort ved å legge store transparente plastduker (PVC voksduk 275g/m³) over feltet, og tegne inn de oppkittede figurene, sprekker i berget, bergets utstrekning og form med vannfast tusj. Denne dokumentasjonen gir en plantegning av berget i skala 1:1. Plastdukene blir siden scannet inn, og bildene satt sammen og redigert i Photoshop.

Kalkering:

Lisbetberget A: Da61958, Tb-nr642

Lisbetberget B: Da61959, Tb-nr 643

Lisbetberget C: Da61960, Tb-nr 644

Lisbetberget D: Da61961, Tb-nr 645.

Fotogrammetri: Er en digital dokumentasjonsmetode som går ut på å ta en serie med overlappende bilder. Før fotografering blir faste referansepunkter lagt ut på og rundt ytterkanten av en struktur/ felt som skal dokumenteres. Disse blir målt inn med GPS. Bildene og datainnmålingen legges så inn i et dataprogram som syr bildene sammen. Dette er en dokumentasjonsmetode som rommer mange muligheter i etterarbeid og videre forskning. Her vil en ha mulighet til å studere bergkunsten tredimensjonalt, lage tredimensjonale replika av bergflaten, helling på bergflaten med mer. Bildene gir mulighet til å få detaljstudier av huggespor og dybde på figurene, og det vil være mulig å 3D-modeller av motiv og felt. Dette krever gode bilder med høy oppløsning. Det er mest gunstig å gjøre fotogrammetrien etter at figurer er oppkrittet dersom man trenger nærstudier av ortofoto. Ved studier av 3D-modell med strukturflate (uten fotolag), er ikke oppkrittningen tilgjengelig. Disse strukturlagene kan transporteres til et dataprogram (Meshlab), hvor en kan manipulere modellene med skygge og lys. Her er det også mulig å tegne oppå modellen. Det er derfor mange analysemuligheter, som kan gjøres i ettertid ved ulike formål og forskningsmål eller formidlingsmål. Denne metoden er både tids- og kostnadsbesparende, og vil i noen tilfeller kunne overta for tradisjonell kalkering på sikt der det er mulig. Da må imidlertid huggesporene være godt synlige.

Frottage: Er en metode for å dokumentere nivåforskjeller i berget, og gir et «negativt» bilde av berget der fordypninger og bergkunstfurer vil fremstå som hvite parti. For å gjøre en frottage legger en papir over feltet og bruker karbonpapir (blåkopi-papir) til å stryke over papiret med. Med å bruke denne metoden får en fram teksturen på berget og figurene.

Alle dokumentasjonsmetodene er gode måter å dokumentere bergkunst, og metodene supplerer hverandre i tolkningen av figurer og felt. Det kan være en metode avdekker noe,

som en annen ikke gjør. Det er derfor viktig at en benytter seg av flere metoder for å samle inn mest mulig informasjon.

Frottage:

Lisbetberget A: Da61962, Tb-nr 646

Lisbetberget B: Da61963, Tb-nr 647

Lisbetberget C: Da61964, Tb-nr 648

Lisbetberget D: Da61965, Tb-nr 649

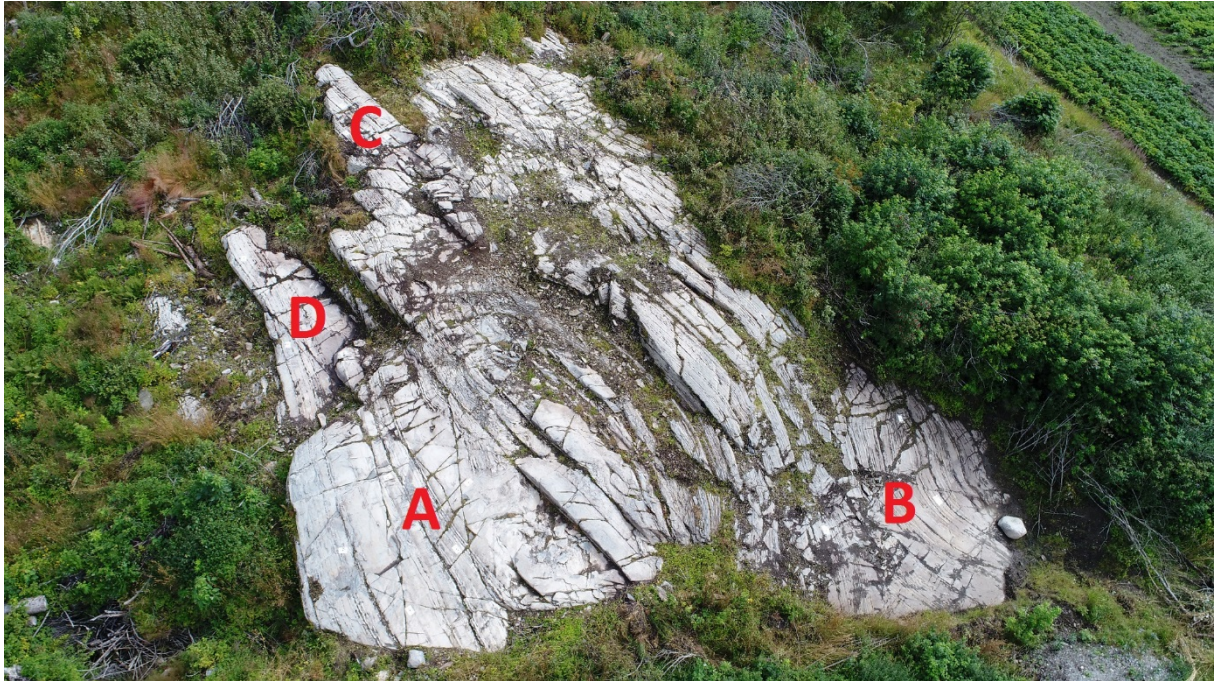
Bildene er arkivert i Fotobasen, Musit, ved NTNU Vitenskapsmuseet under nummer Da61967. Fotogrammetri og dronefoto ble utført av Kristin Eriksen, NTNU Vitenskapsmuseet, og arkivert i Fotobasen Musit, ved NTNU Vitenskapsmuseet under nummer Da61973 og Da61974.

Til innmåling ble det brukt en Leica Viva GPS med cpos-korreksjon, som gir et presisjonsnivå på +/- 2cm. Programvaren anvendt for etterbehandling var: ArcMap 10.3 for kartbehandling, og for fotogrammetri og 3D-modellering ble dataene behandlet i Agisoft PhotoScan Professional versjon 1.2.6.

3. Undersøkelsen

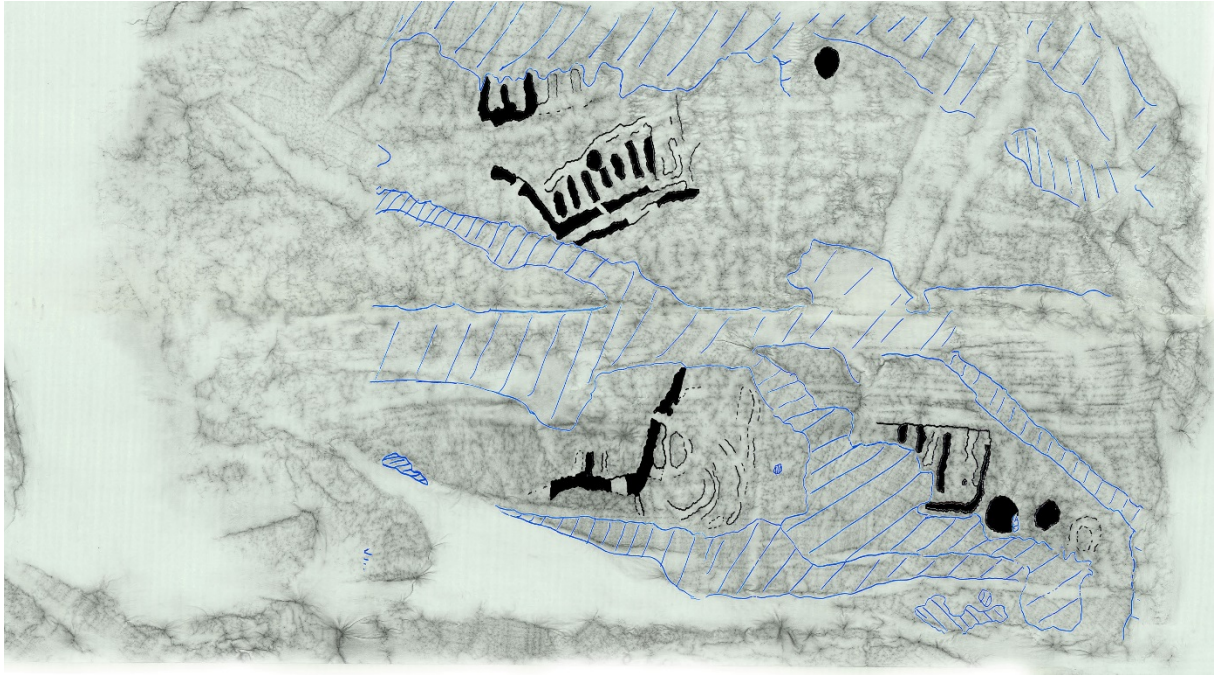
Undersøkelsen av bergkunsten på Skatval IV/Lisbetberget foregikk i flere faser. Først måtte feltet renses for vegetasjon som hadde vokst opp i løpet av det siste året. Jord og grus ble børstet forsiktig bort med kost.

Lokaliteten ble delt inn i 4 seksjoner kalt A, B, C og D. Seksjonene ble delt etter inn etter bergets naturlige avgrensninger. Den største flaten med bergkunst ble betegnet som seksjon A. For å avgrense seksjon B måtte det avtorves stedvis med spade. Dette gjaldt spesielt i øvre del av seksjonen der det dukket opp flere skålgroper. Alt dette ble gjort med stor forsiktighet.



Figur 4 Oversikt over seksjonene (Da61974_550) Foto: Kristin Eriksen, figur: Lene Vestrum Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet

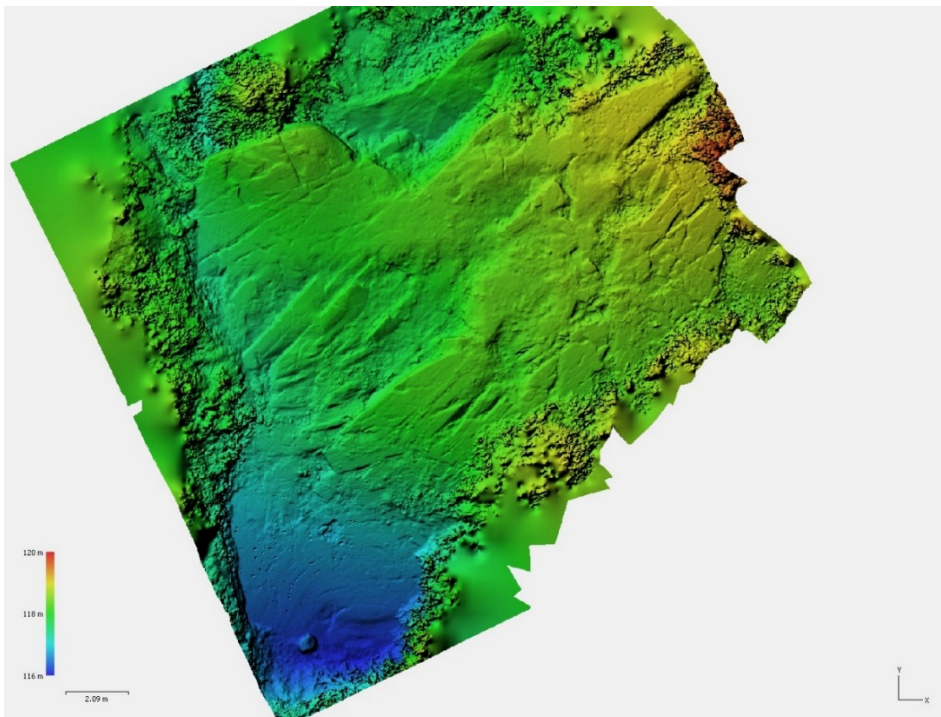
Dokumentasjonen av feltet foregikk på tidlig høst, så for å få best effekt av nattlysningen måtte dette foregå seint på kvelden. Vi brukte lykter og lyste opp berget fra siden, så ble figurene krittet opp. Vi brukte også pledd og lommelykter på dagtid, for å etterse oppkrittningen. Etter at kalkering av bergkunsten var gjennomført, ble krittet vasket bort. Ved kalkering brukte vi forskjellige farger vannfaste tusjer; figurer ble markert med sort farge, sprekker med rød og grabbskader etter avtorving med gravemaskin med blå. I etterarbeidet ble tydelige figurer med heltrukken linje fylt med svart farge i Photoshop, mens utydelige figurer ble stiplet/ tegnet med linjer uten fyll.



Figur 5 Utsnitt fra kalkering og frottage, kalkering er lagt oppå frottagen. Grabbskader blått, figurer med svart farge. Utarbeidet av Heidrun Stebergløkken, NTNU Vitenskapsmuseet

Etter kalkeringen ble det gjort frottage av feltet der vi brukte store papirbredder som ble trukket over feltet med ristningsfigurer. Karbonpapir ble brukt for å gjøre frottagen.

Det ble tatt en serie bilder til fotogrammetrien, og punktene som ble lagt ut rundt feltet ble målt inn med GPS. Dataene ble tatt med inn for bearbeiding for å lage ortofoto. Feltet og figurene ble også fotografert underveis i dokumentasjonen.



Figur 6 Resultat av fotogrammetri av hele bergflaten på Lisbetberget. Utarbeidet av Kristin Eriksen, NTNU Vitenskapsmuseet

4. Resultat

4.1. Generelt om bergkunst

Det er pr. dags dato registrert 1700 lokaliteter med over 30.000 figurer i Norge, og det dukker stadig opp nye funn. I Midt-Norge er det registrert over 300 bergkunstlokaliteter, hvor et utvalg har vært mulig å tilrettelegge. Et av de største og mest kjente i regionen er Leirfall utenfor Hegra (www.bergkunstmuseet.no 2017).

Det er en rekke bergkunstfelt i Midt-Norge, men de er dominert av relativt få motivtyper. De fleste motivene består av båter, dyr, fotspor, geometriske figurer og groper (Sognnes 1999:17). Bergkunsten i Norge omfatter figurer som er skåret, malt eller hugd. Det er huggeteknikken (prikkhugging) som er den mest utbredte teknikken i Norge.

Det er vanlig å dele inn bergkunsten inn i to faser; veideristning og jordbruksristning (Sognnes: 2001:12). Veideristningen (nordlig tradisjon) den eldste og er ofte lokalisert i tilknytning til vann. Figurene består gjerne av dyrefigurer, båter, geometriske mønstre, og av og til menneskefigurer. Motivene er datert hovedsakelig til steinalder.

Jordbruksristningene (sørlig tradisjon) er ofte datert fra slutten av steinalderen, og tradisjonen fortsetter gjennom bronsealder og begynnelsen av jernalder. De vanligste motivene innen jordbruksristninger er skålgroper, sol, hester, båter og fotsåler (Sognnes 1999:17, www.bergkunstmuseet.no).

Stjørdal kommune er kjent for sine mange helleristningsfelt, der Leirfall og Hell er tilrettelagt for publikum. I denne delen av kommunen ligger feltene gjerne mellom terrassekanter langs Stjørdalselva, ofte på nordsiden av elva og i «overgang mellom terrasser med dyrkbar jord og skogklede lier» (Grønnesby 1998:13).

Skatval har vært kirkesogn siden middelalder, og det er gjort en rekke registreringer av kulturminner og løsfunn på Skatvalhalvøya som vitner om menneskelig aktivitet siden steinalderen.

Helleristningslokaliteter på Skatval har vært kjent siden 1870. Hele 43 lokaliteter har siden da blitt registrert på store deler av Skatvalhalvøya. Mange av lokalitetene har flere felt, som ligger nær hverandre. Den største samlingen av felt ligger ved Auran og Røkke (Sognnes 2001:133).

Det spesielle med helleristningsfeltene på Skatvalhalvøya er at de gjerne er lokalisert på høydedrag, og høyt over dagens havnivå (de fleste ligger mellom 80 og 107 m.o.h.) (Grønnesby 1998:20). De ligger dermed ikke i direkte tilknytning til elv/ fjord, men det er likevel mange båtfigurer. De vanligste motivene er skålgroper, båter, fotsåler, ringer og dyrefigurene. Skålgropene er dominerende motivet, disse ligger både i egne skålgropfelt, men også sammen med andre motiver (Grønnesby 1998:13).

4.2. Skatval IV/ Lisbetberget



Figur 7 Lisbetberget før opprensing (Da61967_003). Foto: Lene V. Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet

Lokaliteten lå åpen siden avdekkingen i 2016, men en del vegetasjon hadde vokst opp i sprekker i berget. Noen steder var det en del torv og torvjord som dekket flatene.

Berget består av sandstein, med sprekker og flussberg (og konglomerat). Motivene er laget på små og større flater med sandstein, og berget er skjørt og mange av motivene er preget av forvitring. Flere steder i berget var det spor etter kvartsårer, som har erodert bort.

Det er også en del grabbskader på figurene som er resultat av avtorvingen med gravemaskin.

Under nattlysningen ble det oppdaget en del nye figurer

På seksjon A var flere av motivene synlige også i flatt dagslys, dette gjaldt spesielt flere av båtfigurene. Her kom morgenlyset til sin rett, og motivene «vokste» ut av berget.

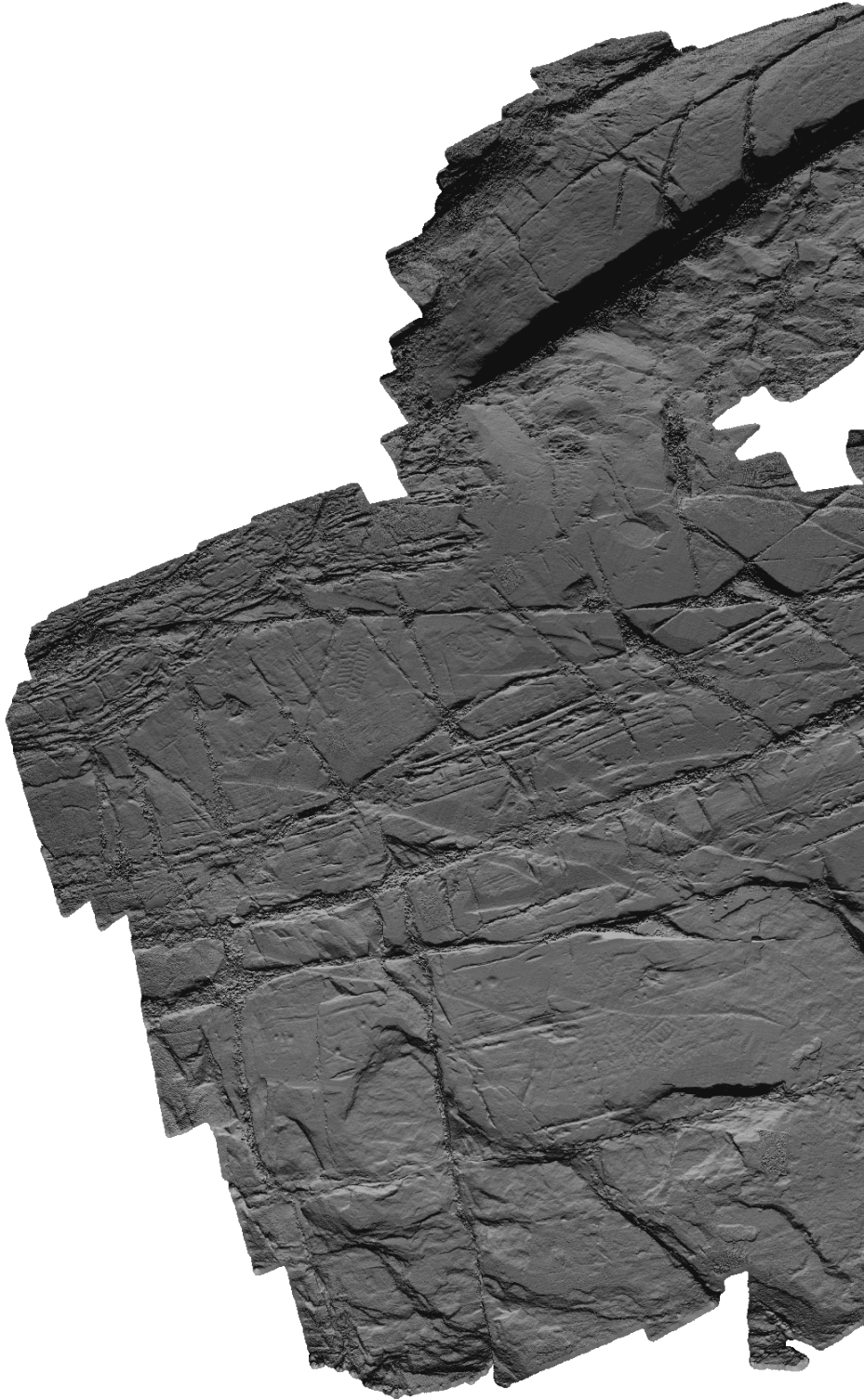


Figur 8 Seksjon A: Helleristninger i morgenlys (Da61967_68) Foto: Lene V. Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet

At bergkunstfeltene på Skatvalhalvøya ligger så høyt i terrenget, gjør at feltet ikke kan dateres ved hjelp av strandlinjer. Ved å se på motivtypen/typologien kan en imidlertid sammenlikne de med andre bergkunstfelt og motiver.

Store deler av berget er i dårlig forfatning, spesielt seksjon A, C og D. På seksjon B vises huggesporene tydelig, spesielt den ene fotsålen som ligger midt på bergflaten.

Til tross for at bergflaten er i dårlig forfatning, var flere av båtfigurene på seksjon A synlige i flatt dagslys. På de øvrige feltene var ikke huggesporen og motivene like godt synlig i dagslys. De fleste motivene ble oppdaget under nattlysningen.



Figur 9 Resultat av fotogrammetri. Sett mot sør. På modellen er det brukt Meshlab etter Agisoft. Lysvinkel er forandret for at figurene skal komme klarer fram. Utarbeidet av Kristin Eriksen, NTNU Vitenskapsmuseet

1.1.1 Seksjon A



Figur 10 Sett mot øst (Da61967_74) Foto: Lene V. Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet

Seksjon A er den største flaten på berget med bergkunst, og hvor det er flest helleristningsmotiv. Denne ligger på store deler av bergflaten i nordvest. Berget bar stor preg av skader etter grabb, og flere av motivene var skadet som følge av avtorvingen. Det er stor sannsynlighet for at det her har vært flere motiver/figurer som har gått tapt.

Det ble dokumentert 17 båtfigurer, 1 håndflate, 1 spiral, 1 dyrefigur, 1 «solfigur», 9 skålgroper og en båt/dyrefigur tilknyttet det som likner rester av en spiral. Båt/dyrefiguren er ikke tatt med i oversikten over båtfigurene.

5 av skålgropene er sentrert rundt dyrefiguren, mens en av skålgropene ligger i direkte tilknytning til båtfigur 3 (Figur 14). Det ble kalkert 14 skålgroper, men ved nærmere ettersyn ble 5 av disse avkreftet, og viste seg å være skader i berget som følge av avtorving med gravemaskin. Disse er markert på kalkeringen like under båt 13 (Figur 14).

I tillegg er det flere ufullstendige motiv (streker) som det ikke er mulig å se hvilket figur/motiv det opprinnelig har vært/ eller om disse er motiv som ikke er ferdige. De fleste figurene har til dels lite synlige huggespor, og bergflaten forvitret noe som gjorde dokumentasjonen krevende. Flere av båtfigurene har likhetstrekk med båtfigurer funnet på Røkke VII (Sognnes 2001:141).

Kalle Sognnes (1987 og 2001) har utarbeidet et teoretisk klassifikasjonsskjema utfra hvilke båttyper en ofte finner på helleristningsfelt i Midt-Norge. Ved å se på stavnene på båtfigurene, hvor mange stavner, utforming og plassering (Figur 11). De fleste båtfigurene på Lisbetberget har likheter med type D/E i Sognnes sin typologi.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8a												
8b												

Figur 11 Teoretisk klassifikasjonsskjema (Sognnes 2001:47)




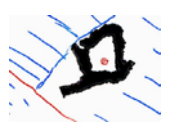













På den sørlige delen av seksjon A ligger en konsentrasjon av forskjellige motivtyper; 1 «solfigur», håndflate og 5 båtfigurer.

De fleste av båtene ligger parallelt med linjene i berget, eller på tvers/horisontalt. Her har to av båtfigurene derimot en annen retning enn de andre. De ligger oppned på berget/ snudd med kjølen opp. Båtfigur 15 (Figur 14) ligger et stykke unna de andre figurene, og har en annen utforming enn de øvrige båtfigurene. En kan se likhetstrekk med båtfigurene funnet på Arnstad II og Røkke III (Sognnes 2001:136, 139) (Figur 12). Denne båttypen er av enkelte tolket som en yngre båttype, som kan settes i sammenheng med overgangen til jernalder (Sognnes 1987:42).

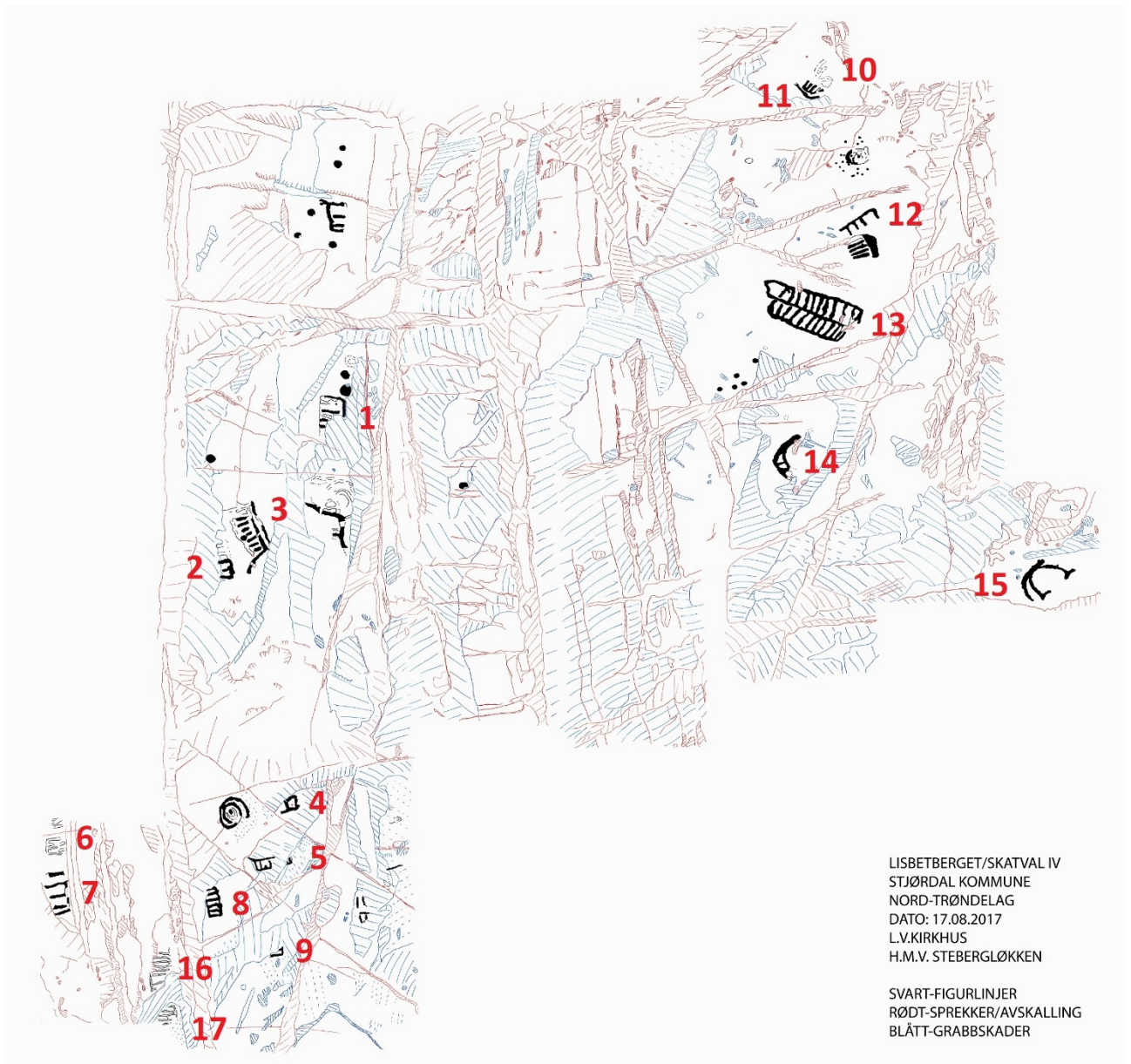


Figur 12 Båtfigurer på henholdsvis Arnstad II, Røkke III (Sognnes 2001:136 og 139) og Lisbetberget.

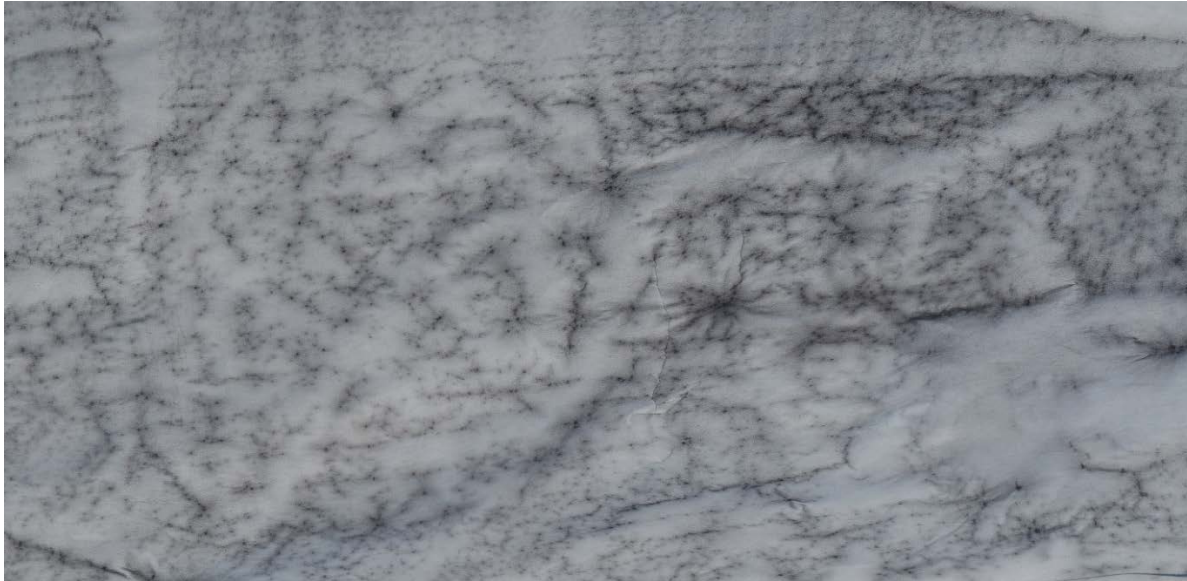
Da mange av båtfigurene ikke var fullstendige, og at gjerne den ene enden av figuren ikke var synlig på grunn av skader i berget, er det vanskelig å si hvordan den opprinnelig har vært utformet.

1. Lukket båt	2. Åpen båt, deler utydlig	3. Lukket båt? Med skålgrop.	4. Del av mulig båtfigur	5. Lukket båt
				
6. Utydelig båtfigur. Mulig 2 båter	7. Båtfigur	8. Lukket båt	9. Del av mulig båtfigur	10. Utydelig, mulig båtfigur
				
11. Båtfigur	12. Båtfigur	13. Lukket båtfigur.	14. Båtfigur.	15. Båtfigur
				
16. Utydelig båtfigur	17. Utydelig båtfigur			
				

Figur 13 Båtfigurer dokumentert ved kalkering på seksjon A. Stiplede og heltrukne linjer med svart viser utydlig streker og huggespor, fylte med svart viser tydelige huggespor og linjer. Blå farger viser grabbskader, rødt viser sprekker i berget og naturlig erosjon. Utarbeidet av Lene Vestrum Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet



Figur 14 Båtfigurene på seksjon A nummerert med røde tall.

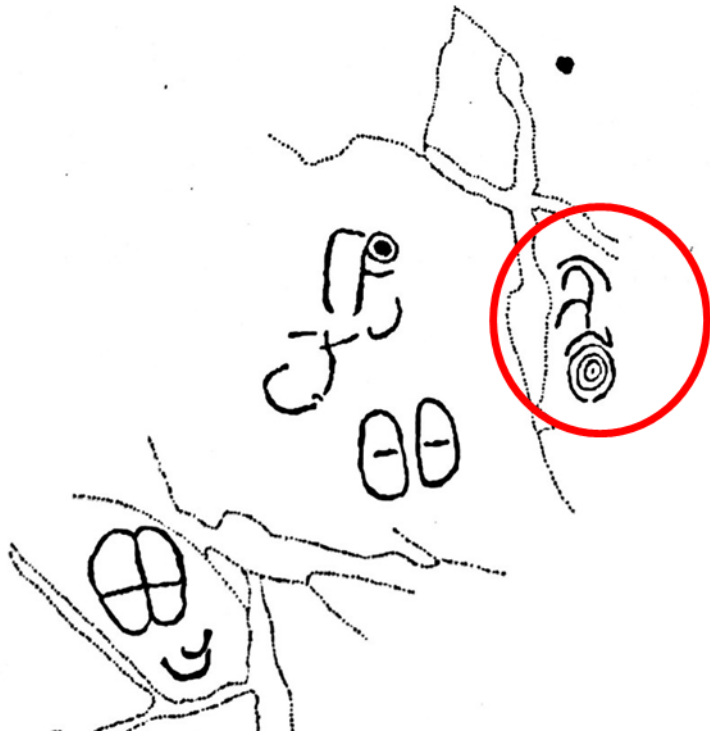


Figur 15 Frottage av båt/ dyrefigur (Da61967_92) Fra denne vinkelen kan det se ut som en dyrefigur (til høyre i bildet) som er tilknyttet det som likner en spiral. Detaljer kom bedre frem på frottage. Sett mot sør. Fotograf: Heidrun V. Stebergløkken, NTNU Vitenskapsmuseet



Figur 16 Når en snur bildet og ser figuren mot nord, kan det se ut som en båtfigur (til venstre) tilknyttet den spiral-liknende figuren i høyre del av bildet (Da61967_92). Fotograf: Heidrun V. Stebergløkken, NTNU Vitenskapsmuseet

Båt/dyrefiguren som trekker en spiralliknende figur framsto utydelig på nattlysning, og det var vanskelig å dokumentere. Ved frottage framstår figuren noe tydeligere, enn ved nattlysningen. Det er dokumentert en figur på Røkke VII som kan vise likheter med denne (Figur 17).



Figur 17 Båt/dyrefiguren på Lisbetberget har en viss likhet med figuren funnet på Røkke VII (bilde fra Sognnes 2001:141)

1.1.2 Seksjon B



Figur 18 Seksjon B ferdig renset, sett mot NV (Da61967_017). Foto: Lene V. Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet

Seksjon B er lokalisert på den sørlige delen av det eksponerte berget. På denne seksjonen skråer bergflaten i sørvestlig retning, og er brattere enn de andre flatene. Bergflaten består av en skifrig bergart med skiftene lillanyanser og hvite farger, mens motivene er laget på sandstein. Motivene ligger midt på, og i øvre del av flaten. Linjene i berget ligger som bølger nedover bergflaten, og gir en flott effekt sammen med bergkunsten. Her er det flere steder gode flater, mindre skader fra både grabb og naturlig erosjon. Vi hadde forventet å finne flere figurer enn vi gjorde.

På de smale glatte flatene ble det dokumentert 2 fotsåler med to tverrbånd, 1 båtfigur, og 5 skålgroper, samt en utydelig skålgrop. 4 av skålgropene lå i øvre/østre del av bergflaten.

De to fotsålene var plassert midt på berget, og hadde tydelige huggespor. Fotsålene sto ikke i par. Fotsåler er en av motivtypene som er vanligst å finne på bergkunsten i Stjørdal (Sognes 2001:69). De fleste er uten tverrstripe, sjeldnere er fotsåler med to tverrstriper (Grønnesby 1998:66). Det er dokumentert liknende fotsåler på Røkke III (Sognes 2001:139).



Figur 19 Tydelige huggespor på fotsålen på seksjon B. Her er figuren krittet opp under nattlysning (Da61967_049). Foto: Lene Vestrum Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet

To av skålgropene ligger like ved fotsålene. Skålgropene har en bred renne mellom seg (Figur 20). De øvrige skålgropene på seksjon B var lagt øverst på bergflaten. Foruten om båtfigurene har alle motivene her tydelige huggespor.



Figur 20 Skålgroper med en renne mellom. Tydelige huggespor. Bildet er tatt under nattlysning av seksjon B. Sett mot øst (Da61967_051). Foto: Lene V. Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet



Figur 21 Kalkering av seksjon B. Til venstre i bilde er skålgroper forbundet med en renne, 2 fotsåler kalkert, øverst til høyre en båtfigur. Sett mot øst (Da61967_060). Foto: Heidrun Stebergløkken, NTNU Vitenskapsmuseet

1.1.3 Seksjon C



Figur 22 Seksjon C, sett mot øst (Da61967_018). Foto: Lene V. Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet

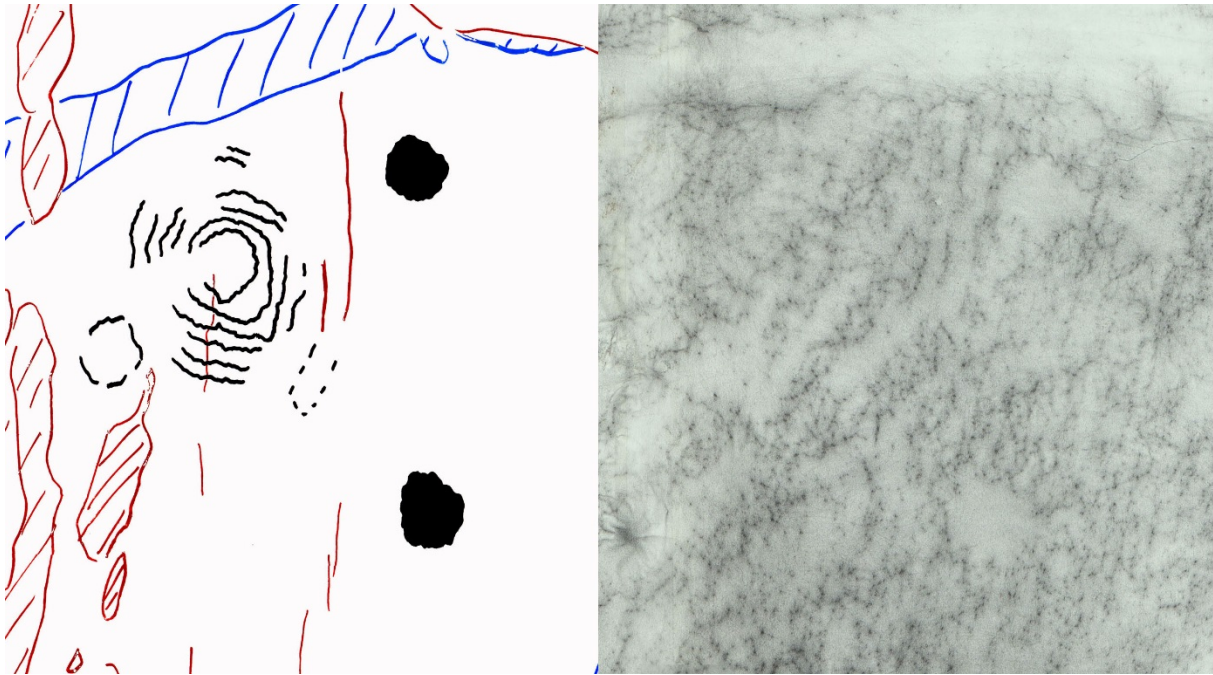
Seksjon C er lokalisert på den vestlige og høyeste delen av det eksponerte berget. Denne ligger 121 moh. Seksjonen består av 14 Skålgroper. Motivene er laget på en flate på den øvre del av den tynne bergrabben. Her var det en del spor etter grabben, og det kan være figurer som har blitt borte.

1.1.4 Seksjon D



Figur 23 Seksjon D klart for kalkering. Sett mot øst (Da61967_19). Foto: Lene V. Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet

Seksjon D er lokalisert på en hylle øst for seksjon A, og nord for seksjon C. Her ble det dokumentert 2 tydelige og 4 utydelige skålgroper og 1 spiral. Spiralen var veldig utydelig og bar preg av erosjon.



Figur 24 Kalkering og frottage. Spiralfiguren på seksjon D bar preg av erosjon, og var nesten ikke synlig i dagslys. Det var også utfordrende å dokumentere under nattlysningen. Sett mot øst. (Da61967_086). Foto: Lene Vestrum Kirkhus, NTNU Vitenskapsmuseet

5. Referanser

Aasvang, T. (2005): Fra iskapen til Kristi kors s. 71- 121, *Skatval – Vår historiske arv bind IV*, Skatval Historielag

Bjørngen, T (2005): Geologi s. 15-70, *Skatval – Vår historiske arv bind IV*, Skatval Historielag

Dalen, A. (2005): Dialekt og gardsnavn på Skatval, s. 239 – 259, *Skatval – Vår historiske arv bind IV*, Skatval Historielag

Grønnesby, G. (1998): *Helleristningene på Skatval, Ritualer og sosial struktur*, Gunneria 73, Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet, Vitenskapsmuseet, Trondheim

Sognnes, K (2001): *Prehistoric Imagery and Landscapes Rock art in Stjørdal, Trøndelag, Norway*, I BAR International series 998 2001, Archeopress, Oxford

Sognnes, K. 2017: *The Northern Rock Art Tradition in Central Norway*, *BAR International Series 2827*, Oxford

Sognnes, K. (1999): *Det levende berget*, Trondheim: Tapir forlag

Sognnes, K. (1987): *Bergkunsten I Stjørdal 2 – Typologi og kronologi I Nedre Stjørdal*, Gunneria 56, Universitetet i Trondheim Vitenskapsmuseet

Stuedal, H. V. (2016): *Kort befarings på Skatval 30.05.2016*, Stjørdal Museum Værnes

Elektroniske kilder:

Bergkunstmuseet: <http://bergkunstmuseet.no/2013/12/19/fire-tusen-vintre/> sist besøkt: 22.11.2017

Riksantikvaren: <https://www.riksantikvaren.no/Prosjekter/Bevaringsprogramma/Bevaringsprogrammet-for-bergkunst> Sist besøkt 22.11.2017

Vedlegg

Vedlegg 1

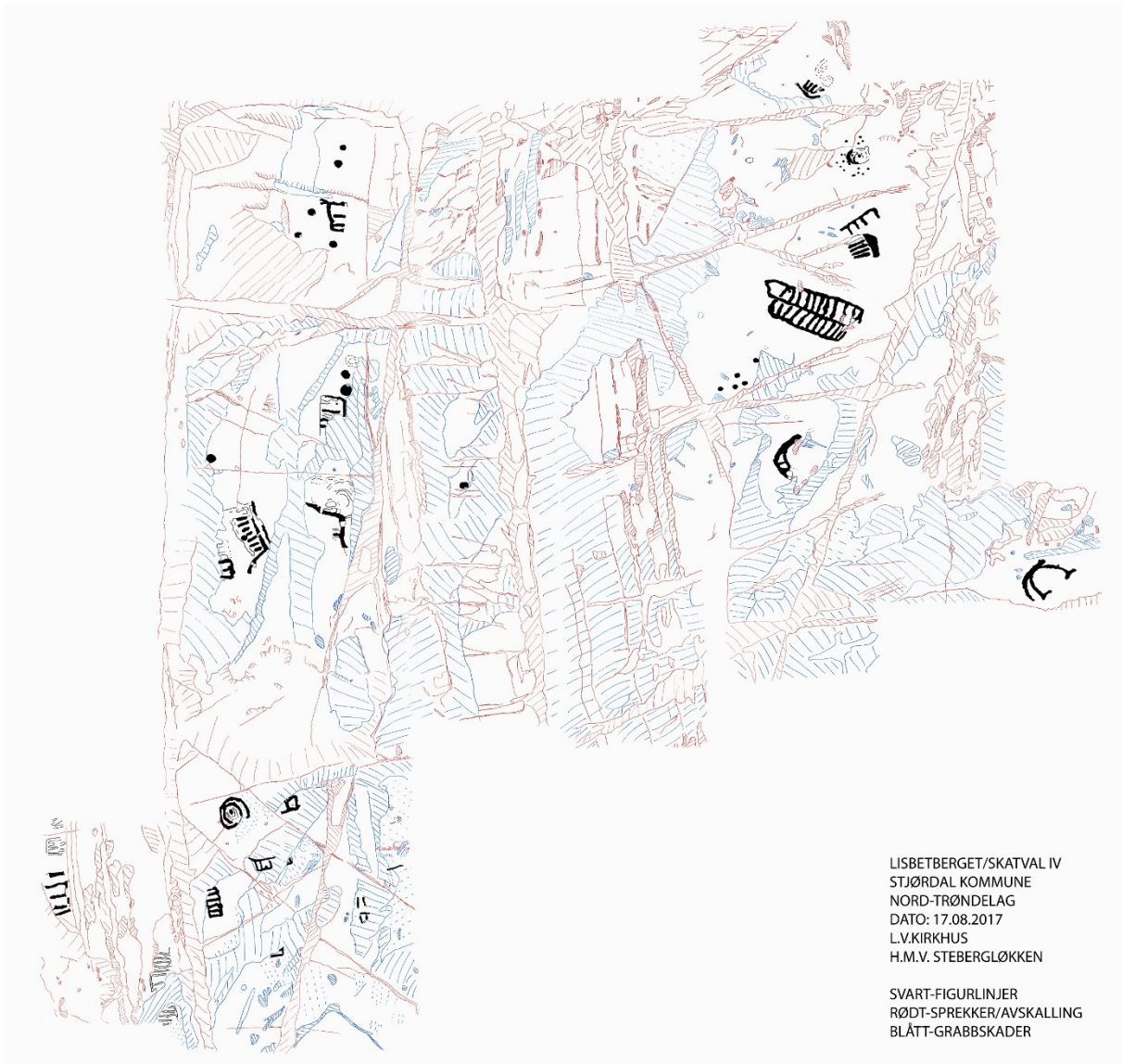
1. Fotoliste
2. Kalkering seksjon A
3. Kalkering seksjon B
4. Kalkering seksjon C
5. Kalkering seksjon D
6. Frottage seksjon A
7. Frottage seksjon B
8. Frottage seksjon C
9. Frottage seksjon D

Vedlegg 1 Fotoliste

Filnavn	Motiv	Sett mot	Fotograf	Dato
Da61967_001	Oversikt før oppstart	SØ	Lene V. Kirkhus	08.08.2017
Da61967_002	Oversikt før oppstart	Ø	Lene V. Kirkhus	08.08.2017
Da61967_003	Oversikt før oppstart	Ø	Lene V. Kirkhus	08.08.2017
Da61967_004	Oversikt før oppstart	Ø	Lene V. Kirkhus	08.08.2017
Da61967_005	Oversikt før oppstart	N	Lene V. Kirkhus	08.08.2017
Da61967_006	Oversikt før oppstart	NØ	Lene V. Kirkhus	09.08.2017
Da61967_007	Seksjon A, etter opprensing	Ø	Lene V. Kirkhus	09.08.2017
Da61967_008	Seksjon A, etter opprensing, nærbilde	Ø	Lene V. Kirkhus	09.08.2017
Da61967_009	Seksjon A, Frottage av figur	Ø	Lene V. Kirkhus	09.08.2017
Da61967_010	Seksjon A, Frottage og kalkering	Ø	Lene V. Kirkhus	09.08.2017
Da61967_011	Seksjon A, Arbeidsbilde kalkering av figur	Ø	Heidrun V. Stebergløkken	09.08.2017
Da61967_012	Seksjon A, Oppkrittning av figur	Ø	Heidrun V. Stebergløkken	09.08.2017
Da61967_013	Seksjon A, Kalkering av figur	Ø	Heidrun V. Stebergløkken	09.08.2017
Da61967_014	Arbeidsbilde, Lene kalkerer	SØ	Heidrun V. Stebergløkken	09.08.2017
Da61967_015	Seksjon A, Oversiktsbilde etter rensing av bergflate	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_016	Seksjon B, Oversiktsbilde etter rensing av bergflate	NØ	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_017	Seksjon B, Oversiktsbilde etter rensing av bergflate	NØ	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_018	Seksjon C, Oversiktsbilde etter rensing av bergflate	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_019	Seksjon D, Oversiktsbilde etter rensing av bergflate	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_020	Seksjon D, Oversiktsbilde etter rensing av bergflate	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_021	Arbeidsbilde, Kristin og Heidrun måler opp felt til fotogrammetri	NV	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_022	Arbeidsbilde, Kristin og Heidrun måler opp felt til fotogrammetri	SØ	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_023	Arbeidsbilde, Heidrun tar fotogrammetribilder	S	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_024	Arbeidsbilde, Kristin flyr drone	S	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_025	Arbeidsbilde, Kristin flyr drone over Lisbetberget	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_026	Arbeidsbilde, drone over Lisbetberget	SØ	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_027	Arbeidsbilde, drone over Lisbetberget	NØ	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_028	Arbeidsbilde, Kristin flyr drone over Lisbetberget	N	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_029	Arbeidsbilde, Kristin flyr drone	SV	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_030	Arbeidsbilde, drone over Lisbetberget	SØ	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_031	Nattlysning, nærbilde av båtfigur på seksjon A	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_032	Nattlysning, nærbilde av håndfigur på seksjon A	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_033	Nattlysning, nærbilde av håndfigur på seksjon A	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_034	Nattlysning, nærbilde av båtfigur på seksjon A	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_035	Nattlysning, nærbilde av båtfigur og hånd på seksjon A	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_036	Nattlysning, nærbilde av båtfigur på seksjon A	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_037	Nattlysning, nærbilde av båtfigur på seksjon A	V	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_038	Nattlysning, nærbilde av båtfigur på seksjon A	V	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_039	Nattlysning, nærbilde av båtfigur på seksjon A	S	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_040	Nattlysning, nærbilde av båtfigur på seksjon A	S	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_041	Nattlysning, nærbilde av båtfigur på seksjon A	N	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_042	Nattlysning, nærbilde av dyrefigur på seksjon A	N	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_043	Nattlysning, nærbilde av ringfigur og båt på seksjon A	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_044	Nattlysning, nærbilde av ringfigur og båt på seksjon A	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_045	Nattlysning, nærbilde av ringfigur og båt på seksjon A	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_046	Nattlysning, nærbilde av fotsåler på seksjon B	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_047	Nattlysning, nærbilde av fotsåler på seksjon B	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_048	Nattlysning, nærbilde av fotsåler på seksjon B	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_049	Nattlysning, nærbilde av fotsåler på seksjon B	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_050	Nattlysning, nærbilde av 2 skålgroper på seksjon B	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_051	Nattlysning, nærbilde av 2 skålgroper på seksjon B	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_052	Nattlysning, nærbilde av båtfigur på seksjon B	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_053	Nattlysning, nærbilde av båtfigur på seksjon B	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_054	Nattlysning, nærbilde av båtfigur på seksjon B	Ø	Lene V. Kirkhus	14.08.2017
Da61967_055	Arbeidsbilde, Lene kalkerer på seksjon A	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	15.08.2017
Da61967_056	Seksjon A, nærbilde av kalkering	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	15.08.2017
Da61967_057	Seksjon A, utydelige figurer i berget, avkreftet	SV	Lene V. Kirkhus	15.08.2017
Da61967_058	Seksjon A, utydelige figurer i berget, avkreftet	N	Lene V. Kirkhus	15.08.2017
Da61967_059	Seksjon B, Arbeidsbilde, Heidrun kalkerer	NV	Lene V. Kirkhus	15.08.2017

Da61967_060	Seksjon B, Oversikt over kalkering av feltet	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	15.08.2017
Da61967_061	Seksjon B, Oversikt over kalkering av feltet	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	15.08.2017
Da61967_062	Seksjon B, Oversikt over kalkering av feltet	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	15.08.2017
Da61967_063	Seksjon C, Arbeidsbilde, Lene kalkerer	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	15.08.2017
Da61967_064	Seksjon C, Oversikt over ferdig kalkering	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	15.08.2017
Da61967_065	Seksjon C, Oversikt over ferdig kalkering	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	15.08.2017
Da61967_066	Seksjon C, Oversikt over ferdig kalkering	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	15.08.2017
Da61967_067	Seksjon A, Nærbilde av krittet båtfigur	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	15.08.2017
Da61967_068	Seksjon A, Nærbilde båt og sirkelfigur	S	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_069	Seksjon A, Dyrefigur	N	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_070	Seksjon A, Figur	N	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_071	Seksjon A, Spiral/ Sirkel	N	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_072	Seksjon D, Oversiktsbilde etter rensing av bergflate	ØNØ	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_073	Seksjon C, Spor etter grabb	NVN	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_074	Seksjon A Oversiktsbilde	Ø	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_075	Seksjon A, Oversiktsbilde	ØSØ	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_076	Seksjon A, Spiral/ Sirkel	Ø	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_077	Seksjon A, Spiral/ Sirkel	Ø	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_078	Seksjon A, Båtfigur	Ø	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_079	Seksjon A, Båtfigur	Ø	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_080	Seksjon A, Dyrefigur	N	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_081	Seksjon B, Grabbskader eller naturlig forvitring	S	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_082	Seksjon B, Båtfigur	Ø	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_083	Seksjon A, håndfigur	Ø	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_084	Seksjon B, naturlig forvitring, usikker om hogd	N	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_085	Seksjon A, Båtfigur	N	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_086	Seksjon D, spiral	Ø	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_087	Seksjon A, "solfigur"	N	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_088	Seksjon D, Heidrun gjør frottage	Ø	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_089	Seksjon A, Lene gjør frottage	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_090	Seksjon A, Frottage nærbilde av figur	N	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_091	Seksjon A, Frottage nærbilde av figur	N	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_092	Seksjon A, Frottage nærbilde av spiral	N	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_093	Seksjon A, avkrefret skålgroper, grabbskade/ nyere skade	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_094	Seksjon A, avkrefret skålgroper, grabbskade/ nyere skade	N	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_095	Seksjon A, besøk på felt av Bjørn ved Stjørdal Museum	V	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_096	Seksjon A, Frottage nærbilde av båtfigur	Ø	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_097	Seksjon A, Oversiktsbilde av frottage	Ø	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_098	Seksjon A, Oversiktsbilde av frottage	Ø	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_099	Seksjon A, Frottage nærbilde av håndfigur og båtfigur	Ø	Lene V. Kirkhus	17.08.2017
Da61967_100	Seksjon A, Frottage nærbilde av båtfigur	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_101	Seksjon B, Frottage Oversikt	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_102	Seksjon B, Frottage Oversikt	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_103	Seksjon B, Frottage nærbilde av fotsåle	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_104	Seksjon B, Frottage nærbilde av båtfigur	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_105	Seksjon B, Frottage nærbilde av båtfigur	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_106	Seksjon B, Frottage, Oversikt	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_107	Seksjon B, Frottage, Oversikt	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_108	Seksjon B, Frottage, Oversikt	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_109	Seksjon B, Frottage, Oversikt	S	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_110	Seksjon B, Frottage, Oversikt	S	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_111	Seksjon A, Oversikt	N	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_112	Seksjon A, Oversikt	NØ	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_113	Seksjon C og seksjon D, Oversikt	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_114	Seksjon D, Oversikt	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_115	Seksjon A, Oversikt	V	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_116	Seksjon D, Oversikt	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_117	Seksjon C, Oversikt	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_118	Seksjon C, Oversikt	Ø	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_119	Utsikt mot Skatval gård	SV	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_120	Utsikt mot Skatval gård	SV	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017
Da61967_121	Utsikt mot berg og skog	V	Heidrun V. Stebergsløkken	17.08.2017

Vedlegg 2 Kalkering av seksjon A



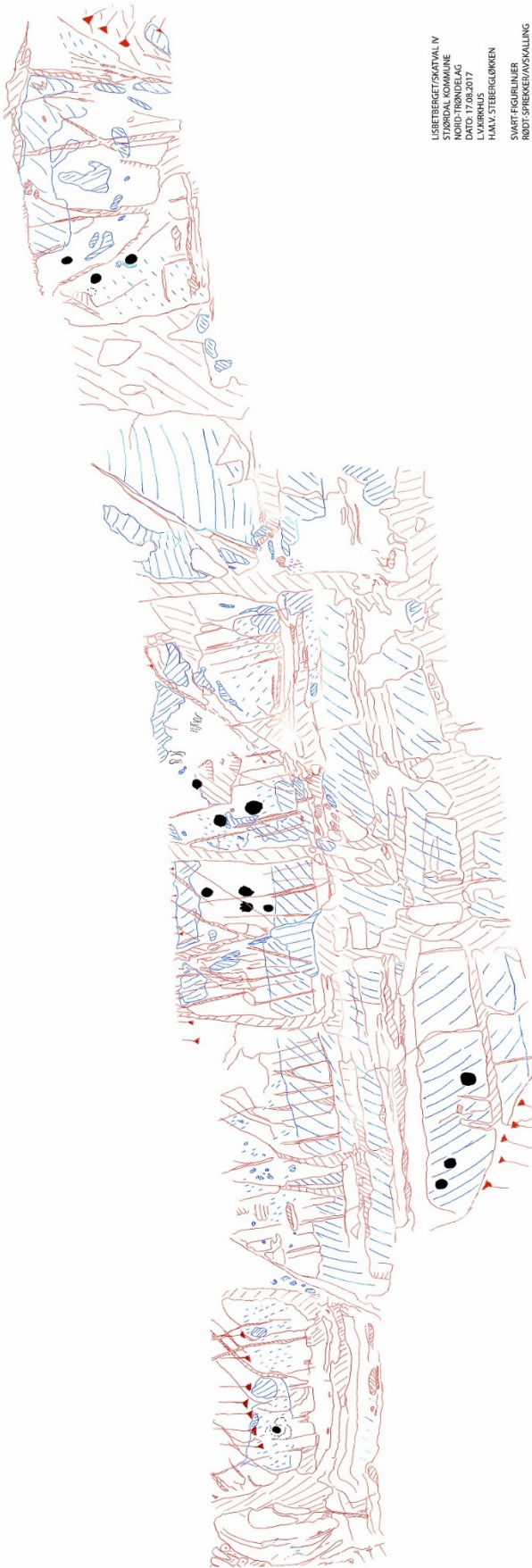
Vedlegg 3 Kalkering av seksjon B

LISBETBERGET/SKATVAL IV
STJØRDAL KOMMUNE
NORD-TRØNDELAG
DATO: 17.08.2017
L.V.KIRKHUS
H.M.V. STEBERGLØKKEN

SVART-FIGURLINJER
RØDT-SPREKKER/AVSKALLING
BLÅTT-GRABBSKADER



Vedlegg 4 Kalkering av seksjon C

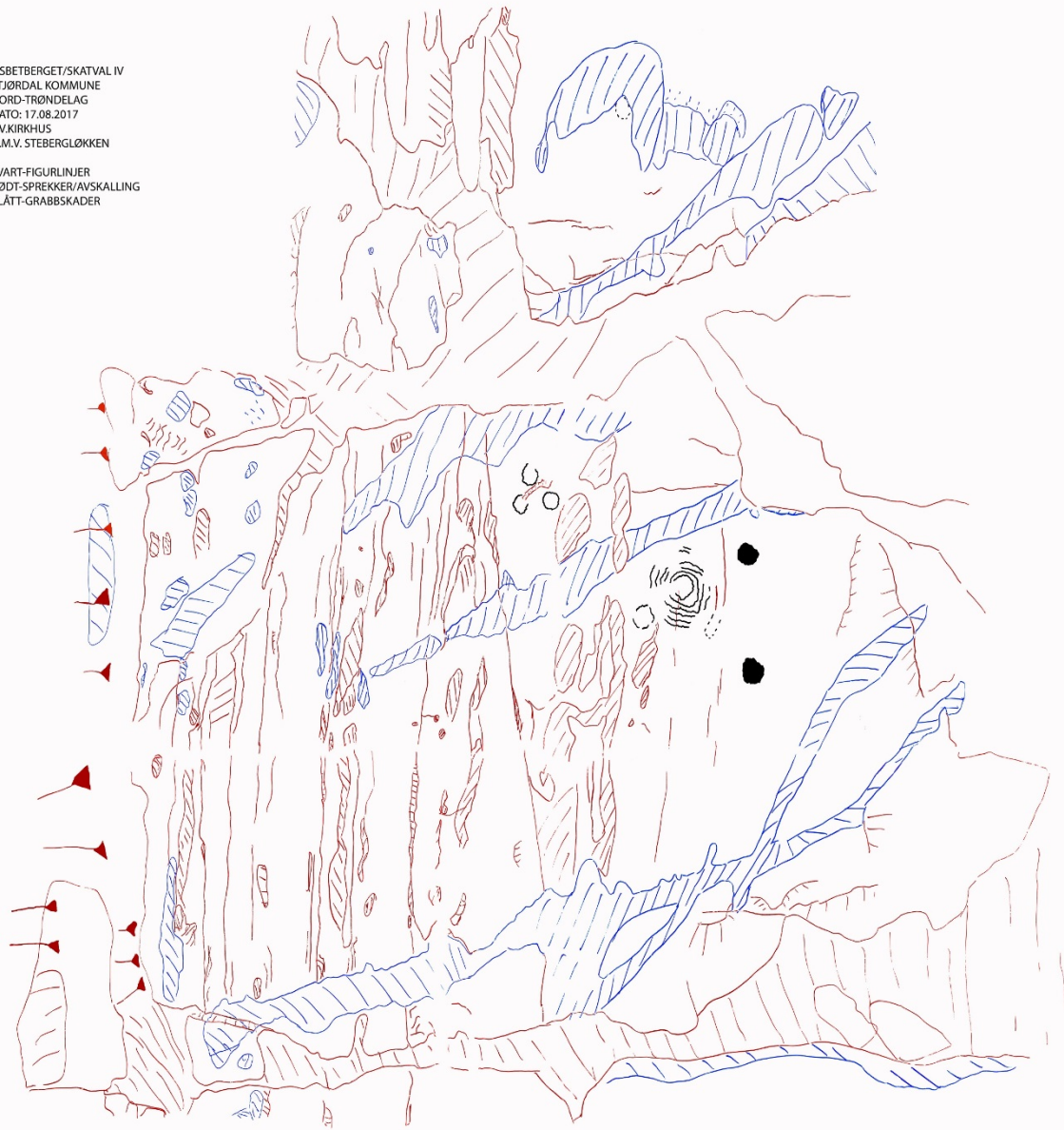


LOSEBERGET/SKATVALV
KALKERING AV SEKSJON C
NORDTRONDLAG
DATO: 17.08.2017
L.VIRKHUS
HALV-STEBERGLØNEN
SVART-FIGURINJER
RØDT-SPREKKER/SKALLING
BLÅTT-GRABBISKADER

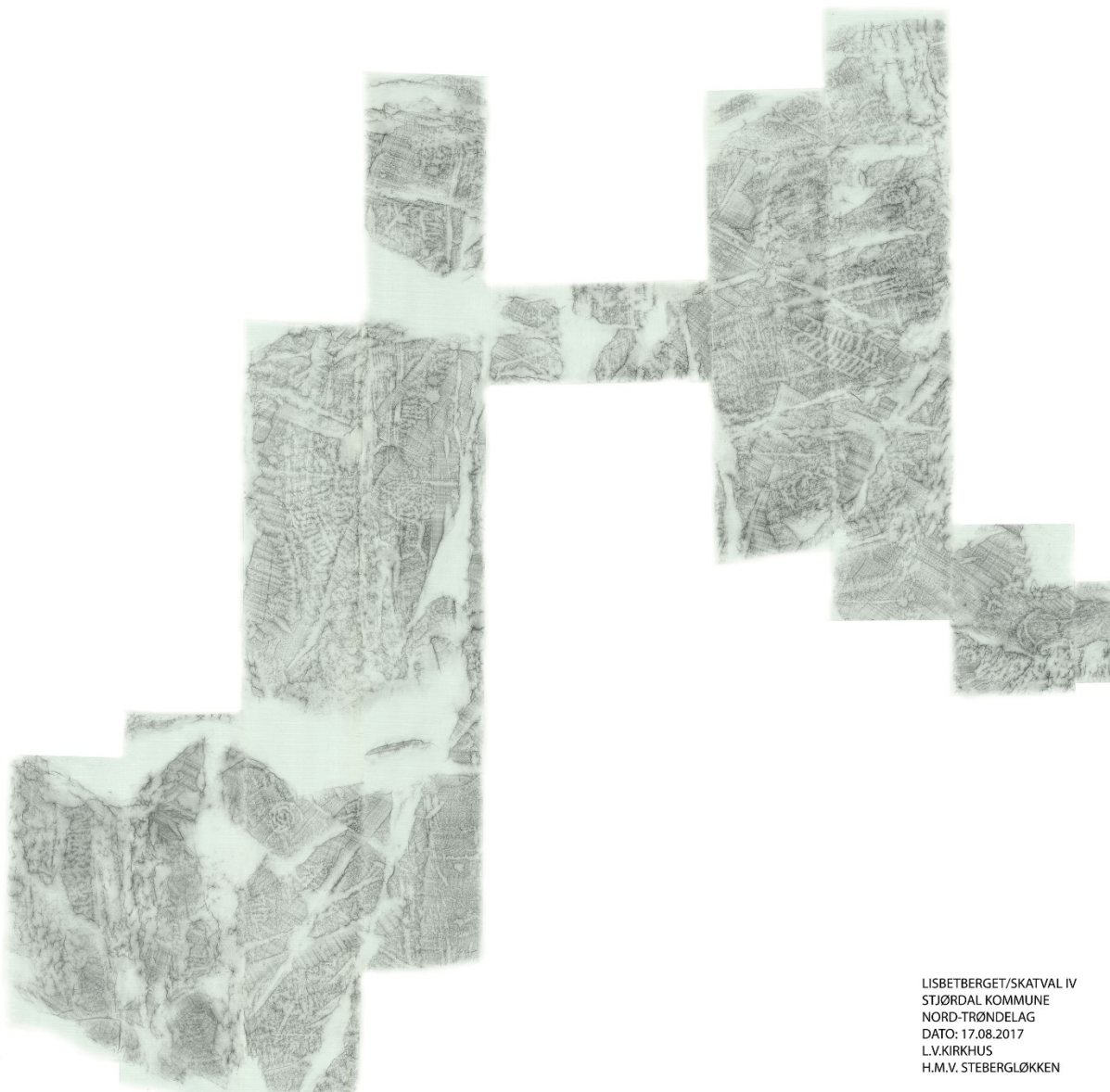
Vedlegg 5 Kalkering av seksjon D

LISBETBERGET/SKATVAL IV
STJØRDAL KOMMUNE
NORD-TRØNDELAG
DATO: 17.08.2017
L.V.KIRKHUS
H.M.V. STEBERGLØKKEN

SVART-FIGURLINJER
RØDT-SPREKKER/AVSKALLING
BLÅTT-GRABBSKADER



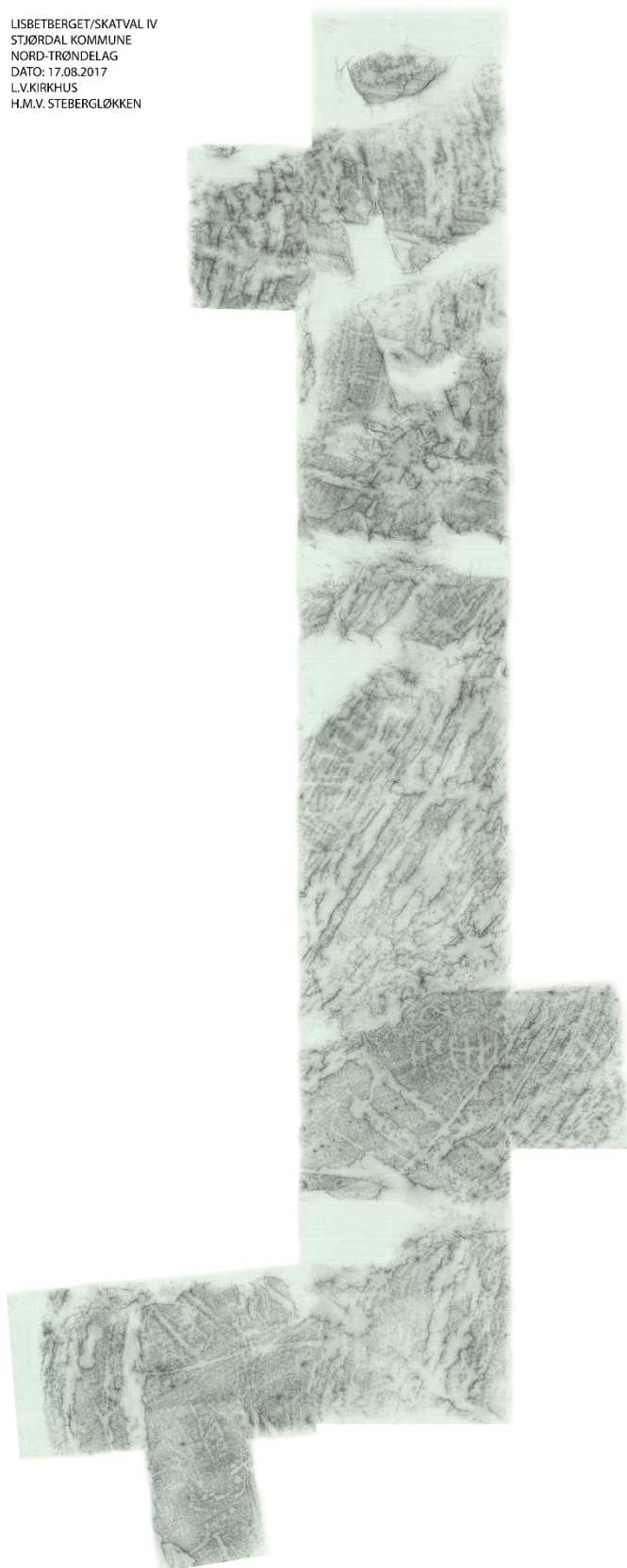
Vedlegg 6 Frottage av seksjon A



LISBETBERGET/SKATVAL IV
STJØRDAL KOMMUNE
NORD-TRØNDELAG
DATO: 17.08.2017
L.V.KIRKHUS
H.M.V. STEBERGLØKKEN

Vedlegg 7 Frottage av seksjon B

LISBETBERGET/SKATVAL IV
STJØRDAL KOMMUNE
NORD-TRØNDELAG
DATO: 17.08.2017
L.V.KIRKHUS
H.M.V. STEBERGLØKKEN



Vedlegg 8 Frottage av seksjon C



LISBETBERGET/SKATVAL IV
STJØRDAL KOMMUNE
NORD-TRØNDELAG
DATO: 17.08.2017
L.V. KIRKHUS
H.M.V. STEBERGLØKKEN

Vedlegg 9 Frottage av seksjon D



LISBETBERGET/SKATVAL IV
STJØRDAL KOMMUNE
NORD-TRØNDELAG
DATO: 17.08.2017
L.V.KIRKHUS
H.M.V. STEBERGLØKKEN

NTNU Vitenskapsmuseet er en enhet ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU.

NTNU Vitenskapsmuseet skal utvikle og formidle kunnskap om natur, kultur og vitenskap. Museet skal sikre og forvalte de vitenskapelige samlingene og aktivisere dem gjennom forskning, formidling og undervisning.

Seksjon for arkeologi og kulturhistorie har forvaltningsansvar for automatisk fredete kulturminner og skipsfunn i Nordmøre, Sør-Trøndelag, Nord-Trøndelag, nordlige Romsdal og Nordland til og med Rana. Seksjonen foretar arkeologiske undersøkelser på kulturminner over og under vann, i henhold til kulturminneloven.

ISBN 978-82-8322-117-6

ISSN 2387-3965

© NTNU Vitenskapsmuseet

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

www.ntnu.no/vitenskapsmuseet